

OPLEGNOTITIE

Nuon Wind Development bv
mevrouw T. Adriaanse
Postbus 94750
1090 GT Amsterdam

DATUM: 27 augustus 2018
ONS KENMERK: 18-0555/18.07199/HeiPr
UW KENMERK: e-mail met opdracht 9 augustus 2018
AUTEUR: drs. H.A.M. Prinsen
PROJECTLEIDER: drs H.A.M. Prinsen
STATUS: Eindnotitie
CONTROLE: drs C. Heunks

Effectiviteit rustgebied voor futen voor Windplan Blauw

Aanleiding

Op 21 februari 2018 is de Wnb-vergunning met betrekking tot gebiedsbescherming voor Windplan Blauw aangevraagd en op 1 mei 2018 is de definitieve versie van de passende beoordeling Windplan Blauw (Verbeek & Prinsen 2018) (kortweg: de PB) opgeleverd. In de PB en vergunningaanvraag is de zogenoemde mitigerende maatregel, inhoudende het instellen van een rustgebied voor de fuut ingesteld. Op 25 juli 2018 is een arrest door het Europese Hof van Justitie (hierna "het Hof") in de zaak C164/17 (ECLI:EU:C:2018:593) gewezen, waarin wordt beslist op prejudiciële vragen die betrekking hebben op een windparkproject waarin maatregelen in het kader van effecten op natuur zijn opgenomen teneinde de effecten op natuur te mitigeren.

Het Hof heeft in dit arrest overwogen dat alleen wanneer er voldoende zekerheid is dat een maatregel daadwerkelijk zal bijdragen tot het voorkomen van schade, door ervoor te zorgen dat er geen redelijke twijfel bestaat dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zou aantasten, een dergelijke maatregel bij de passende beoordeling in aanmerking kan worden genomen, dat wil zeggen als mitigerende maatregel mogen gelden.

Tevens geeft het Hof in dit arrest een aantal aanwijzingen waaraan deze maatregelen moeten voldoen om als mitigerende maatregel te kwalificeren, namelijk:

- De passende beoordeling mag geen leemten vertonen en moet volledige, nauwkeurige en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied wegnemen;
- Het feit dat de passende beoordeling van de gevolgen van een plan of project voor het betrokken gebied moet worden uitgevoerd overeenkomstig deze bepaling

houdt in dat, rekening houdend met de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van het betrokken plan of project die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied in gevaar kunnen brengen, moeten worden geïventariseerd;

- Bij de verlening van toestemming voor de realisering van het project mag er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaan dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied.

De passende beoordeling voldoet in alle opzichten aan de eerste twee criteria. Aan Bureau Waardenburg is gevraagd om de door het Hof geformuleerde derde criterium uit te werken met betrekking tot de verrichte PB. In deze oplegnotitie bij de PB wordt daar invulling aan gegeven.

Rustgebied fuut

Voor achtergrondinformatie over de noodzaak en inrichting van het rustgebied voor de fuut in Windplan Blauw wordt korthedshalve verwezen naar de PB respectievelijk de aanvullende notitie van Pondera Consult en Witteveen+Bos (ten Klooster & Zoete 2018). In de PB is tevens het gebiedsgebruik door watervogels van deze kustzone langs de IJsselmeerdijk beschreven.

Het rustgebied betreft een zone in het IJsselmeer langs de IJsselmeerdijk ten oosten van de Maxima-centrale tot aan de Ketelbrug met een breedte van 300 m en een lengte van circa 7.770 m. In deze zone is scheepvaart tussen 1 augustus en 31 maart niet toegestaan behoudens enkele uitzonderingen. Het rustgebied heeft tot doel draagkracht voor de fuut in het IJsselmeer buiten het broedseizoen te vergroten. In het rustgebied worden tevens, als een additionele kwaliteitsimpuls, onderwaterstructuren in de vorm van 200 zogenoemde rifballen op de bodem aangebracht waarmee de voedselbeschikbaarheid voor vis- en benthosetende watervogels (inclusief fuut) wordt vergroot.

Andere rust- en foerageergebieden voor watervogels in het IJsselmeer

Er zijn in het recente verleden diverse natuurontwikkelingsprojecten in het IJsselmeer en Markermeer uitgevoerd ten gunste van in het IJsselmeer en het Markermeer verblijvende vogelsoorten (Bak *et al.* 2007, Liefveld *et al.* 2008). Het betreft zowel eilanden met vooroevers (bijvoorbeeld 'It Soal' voor de Friese IJsselmeerkust, 'De Kreupel', vier kilometer buiten de IJsselmeerkust ter hoogte van Andijk, en recent de Markerwadden en het eiland Ierst in het oostelijk deel van het Markermeer), als vooroevers aan de kustzijde van het IJsselmeer, Afsluitdijk, Houtribdijk en Oostvaardersdijk.

Luwe zones achter dergelijke vooroevers en eilanden worden volop benut als rustgebied door watervogels (Liefveld *et al.* 2008). Resultaten van monitoringsonderzoek bij de vooroevers langs de Houtribdijk en Oostvaardersdijk (Noordhuis & van Schie 2007, Bouma & Broeckx 2011) laten bijvoorbeeld voor een aantal watervogelsoorten, waaronder

duikeenden en viseters, zoals de fuut, een toename zien na aanleg van de vooroevers. In het IJsselmeer is ten behoeve van Windpark Noordoostpolder recent een scheepvaartveiligheidsvoorziening aangelegd. Achter deze dam is een ondiepe luwe zone gecreëerd, wat betekent dat de effecten van de aanleg van deze dam op hoofdlijnen vergelijkbaar zijn met die van de aanleg van een vooroever. De eerste resultaten van de effectmonitoring van de scheepvaartveiligheidsvoorziening (SVV) bij de Noordoostpolder laten zien dat deze vooroever, in lijn met de verwachting, veel watervogels aantrekt (Pohlman 2014, Klop & Hill 2017). Verschillende visetende watervogels (o.a aalscholver, visdief en fuut) gebruiken de SVV als rust- en foerageergebied.

Er bestaan in het IJsselmeer op dit moment geen voor scheepvaart afgesloten rustgebieden voor vogels op het open water of in de kustzone die, net als het voorziene rustgebied voor de fuut langs de IJsselmeerdijk, niet voorzien zijn van een vooroever of achter een eiland liggen. Uit de langjarige monitoring van watervogels in het IJsselmeer komt echter sterk naar voren dat oeverzones met luwte en (relatieve) rust overdag het meest in trek zijn als rustgebied voor grote concentraties watervogels (zie verspreidingskaarten van bijvoorbeeld duikeenden en fuut in van Rijn *et al.* 2010).

Effectiviteit rustgebied fuut

Het rustgebied wordt in de voor futen belangrijke rui- en daaropvolgende winterperiode voor scheepvaart afgesloten met op het water duidelijk zichtbare ballenlijnen, betonnen en een invaartverbodsbord (ten Klooster & Zoete 2018). Dit waarborgt de rust in het gebied. Het rustgebied is over-gedimensioneerd zodat deze robuust is qua rustfunctie voor de fuut. Met andere woorden, de omvang van het rustgebied, als gekeken wordt naar de draagkracht van het aantal futen, is ruim voldoende gezien de aanleiding voor het instellen van het rustgebied (ten Klooster & Zoete 2018). De additionele kwaliteitsimpuls in de vorm van rifballen voorziet tevens in een toename aan voedsel, en dus een foerageerfunctie, voor futen binnen het rustgebied zelf.

Op basis van het hiervoor geschetste goed functioneren van speciaal voor watervogels ontworpen en ingestelde rust- en foerageergebieden elders in het IJsselmeergebied, bestaat wetenschappelijk gezien geen twijfel dat het rustgebied voor fuut in Windplan Blauw, mede ook gezien zijn hiervoor geschetste robuustheid, de in de passende beoordeling vastgestelde schadelijke gevolgen voor de fuut in het Natura 2000-gebied IJsselmeer volledig wegnemen.

Literatuur

- Bak, A., F. van Vliet, W.M. Liefveld & H.A.M. Prinsen, 2007. Evaluatie natuurontwikkelingsprojecten IJsselmeergebied. Rapport 07-120. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Bouma, S. & P.B. Broeckx, 2011. Ecologisch veldonderzoek Houtribdijk en Oostvaardersdijk. Methodieken en Resultaten. Rapport 11-170. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- ten Klooster, M & J. Zoete, 2018. Inrichting rustgebied Windplan Blauw. Notitie. Pondera

Consult, Hengelo & Witteveen+Bos, Deventer.

Klop, E. & R. Hill, 2017. Vogelmonitoring Windpark Noordoostpolder. Tussenrapportage 2017. A&W-rapport 2328 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Noordhuis, R. & J. van Schie, 2007. Vooroevers Houtribdijk: toestand ecologie en waterkwaliteit 2006. Inventarisatie van waterplanten, watervogels, driehoeksmosselen, fysische en chemische parameters. RWS RIZA rapport 2007.006. Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Rijkswaterstaat.

Pohlman, H. 2014. Ecologisch aspecten monitoring SVV. Memo resultaten eerste monitoringsbezoek. Arcadis, Assen.

van Rijn, S., M. Menken & M. Platteeuw, 2010. Doeluitwerking Natura 2000 IJsselmeergebied. Uitwerking van Natura 2000 doelen in ruimte en tijd. Delta Project Management, Culemborg.

Verbeek, R.G. & H.A.M. Prinsen, 2018. Passende beoordeling Windplan Blauw, provincie Flevoland. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport 17-152, Bureau Waardenburg, Culemborg.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met drs H.A.M. Prinsen.

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg
drs. C. Heunks

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Nuon Wind Development bv
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl